

0052 - 36060

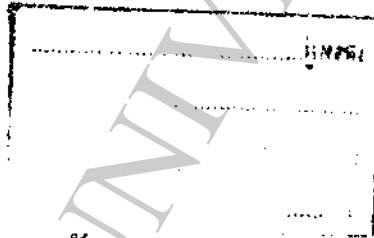
50496

ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ

ชาวไทลื้อในจังหวัดน่าน

โดย

รัตนภาพร เกรษชฎกุล

รายงานวิจัยฉบับที่ ๑๒๕ ได้รับทุนสนับสนุนจากทบวงมหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์จากหลายฝ่ายและหลายท่าน ผู้วิจัยขอขอบพระคุณพ่ออู๋แม่อู๋ที่ได้เมตตาตลอดเวลาให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัย เป็นข้อมูลที่จะเป็นองค์ความรู้ให้แก่คนรุ่นลูกรุ่นหลาน ให้เข้าใจถึงวิถีการดำรงชีวิตของบรรพชน และเป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวลื้อเมืองน่านสืบไป ในการเดินทางไปเก็บข้อมูลที่จังหวัดน่านผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ประทุม แห่งคริสตจักรภาคที่ ๕ น่าน ที่ได้กรุณาจัดการในเรื่องที่พัก พาหนะตลอดจนแนะนำบุคคลที่ควรสัมภาษณ์ ขอขอบคุณอาจารย์สมเจตน์ วิมลเกษมที่ให้คำแนะนำในการวิจัยภาคสนาม ขอขอบคุณสุทิพย์ สุริยะวงศ์ และชนิดรา คำแสนที่ได้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนามให้อย่างไม่เห็นแก่เหน็ดเหนื่อยจนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ขอขอบคุณคุณรุ่งทิวา ทิมถิ์ม คุณกอบกาญจน์ พจน์ชนะชัยและอาจารย์อุทรนาเลาหะวิสุทธิ์ ที่ได้กรุณาจัดรูปแบบต้นฉบับจนเป็นที่เรียบร้อย ขอขอบคุณมิตรสหายทางวิชาการทุกท่านที่ให้กำลังใจในการทำวิจัยที่ใช้เวลานานกว่าที่ควร ขอขอบคุณทบวงมหาวิทยาลัยที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยและท่านผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยพายัพที่ได้กรุณาสนับสนุนการทำวิจัยของอาจารย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและประสบการณ์ในการวิจัย ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณนายแพทย์ ผดุงเกียรติ เศรษฐกุล ที่ให้การสนับสนุนการทำวิจัยอย่างดีทุกครั้ง

ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่วงวิชาการไทยศึกษาไม่มากก็น้อย ขอบกพร่องต่างๆของงานวิจัยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้วิจัยแต่เพียงผู้เดียว

บทคัดย่อ

ชาวลื้อเป็นกลุ่มคนไทที่อยู่ในสิบสองปันนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ได้มีการอพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยตั้งแต่อดีตอันยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเหนือของไทยหรืออาณาจักรล้านนาในอดีตเป็นบริเวณที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวลื้อเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้เพราะสิบสองปันนาและล้านนานั้นมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ประชาชนมีการไปมาหาสู่กันอยู่เสมอ เมื่อมีเหตุการณ์ไม่ปกติก็มีการอพยพโยกย้ายถิ่น โดยมีปัญหาอุปสรรคทางด้านชาติพันธุ์แต่อย่างใด น่านเป็นจังหวัดที่มีชุมชนลื้อจำนวนมาก จากการศึกษาค้นคว้าพบว่ามีการอพยพของชาวลื้อทั้งจากสิบสองปันนาตอนใต้และตอนเหนือของลาวเข้าสู่เมืองน่านอยู่เสมอ ในสมัยก่อนน่านมีอำนาจการปกครองเหนือเมืองลื้อต่างๆที่ปัจจุบันถือว่าเป็นเขตจีนและลาว การอพยพของชาวลื้อมาสู่เมืองน่านเกิดขึ้นเสมอ โดยไม่มีความขัดแย้งกับชาวยวนซึ่งเป็นกลุ่มเจ้าของถิ่นเพราะทั้งสองต่างมีระบบการปกครองแบบศักดินา เจ้านายและไพร่มีความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ และมีความเชื่อถือผีและพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานที่แน่นแฟ้นของสังคม การดำรงชีวิตอยู่ด้วยการเกษตรกรรม ทำให้ชาวลื้อผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติ มีการสร้างสรรค์ประเพณีและพิธีกรรมต่างๆที่จะสร้างความกลมกลืนระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อความอยู่รอดของตนภายใต้ความรู้และเทคโนโลยีที่จำกัด วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวลื้อนั้นคล้ายคลึงกับชาวยวนอย่างมาก จนยากที่จะแบ่งแยกระหว่างความเป็นลื้อและยวน และยังยากที่จะกล่าวว่าวัฒนธรรมใดมีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมใด

ภายใต้กระแสของความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในแต่ละยุคสมัย ชุมชนลื้อปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ความเป็นลื้อค่อยๆเลือนหายไปพร้อมกับความเป็นยวนของวัฒนธรรมยวน ความทันสมัยซึ่งหมายถึงความเป็นสากลหรือความเหมือนกันในแบบวัฒนธรรมตะวันตกแบบทุนนิยมเข้ามาแทนที่ เมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญถึงขีดสุด ประเพณีวัฒนธรรมลื้อก็กลายเป็นความแปลกที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถให้ประโยชน์แก่ท้องถิ่น

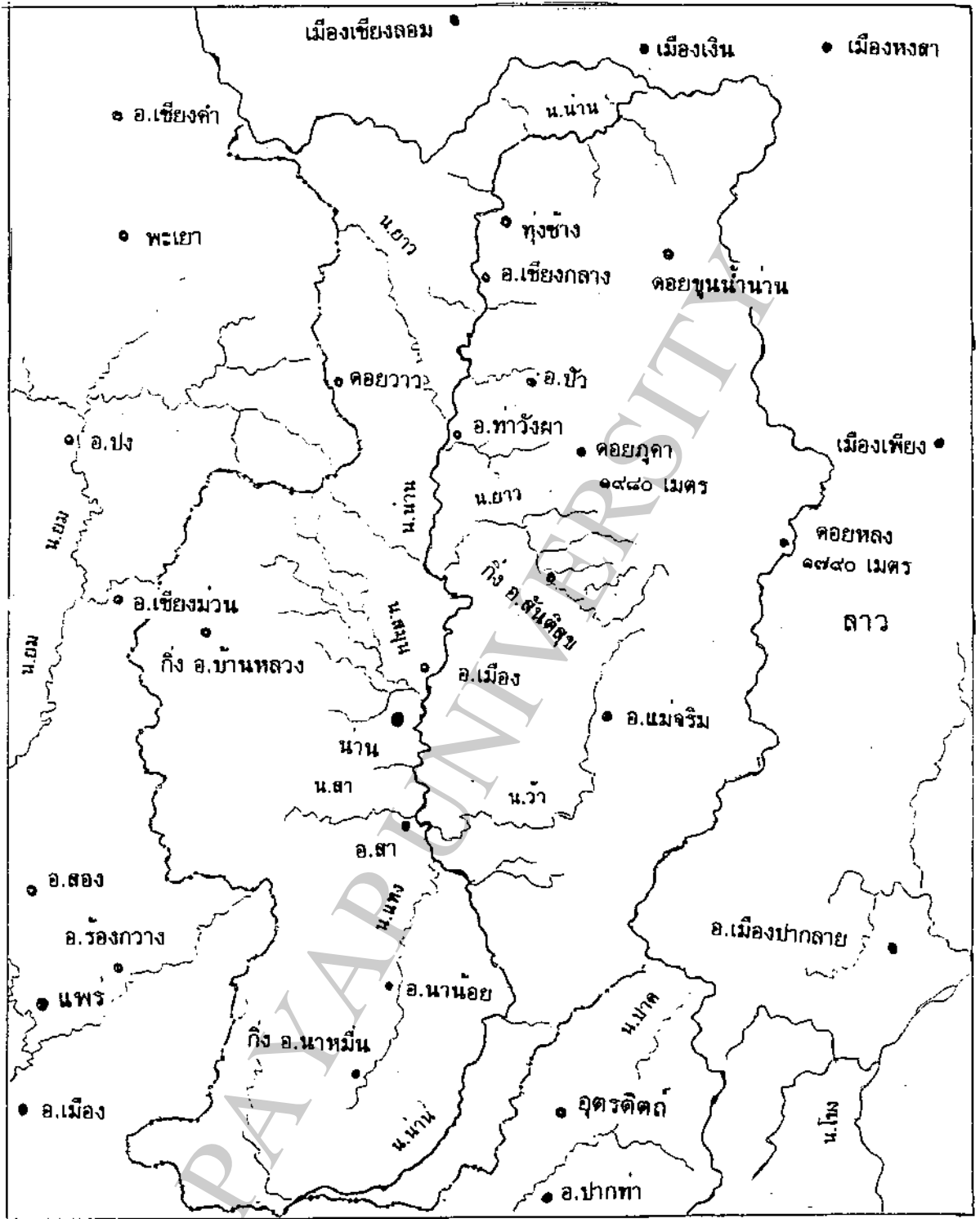
Abstract

Lu is a Tai-speaking group in Sipsong Panna, Yunnan province, the People's Republic of China. These people have migrated into the Northern part of Thailand or an ancient kingdom of Lan Na a long time ago. Formerly, Lan Na and Sipsong Panna had very close relationship, politically, economically and socially. Their people travelled and visited one another very often. In time of troubles, they took refuge in other's places without any racial conflicts. Nan has big communities of the Lu. Researcher found that there was a large number of Lu from Sipsong Panna and Northern Laos constantly moved to settle down in Nan. It was until late nineteenth century that Nan ruled many Lu towns which are now in territory of China and Laos. The settlements of Lu in Nan occurred without conflicts with the Yuan former inhabitants because they had been under the same Tai feudal system, the ruling and the ruled lived under the patronage system and believed in animism as well as Buddhism. As farmers, the Lu affiliated closely with nature. They initiated rites and tradition in order to harmonize their lives with nature and with supernature in order to live well with limited knowledge and technology. The Lu way of living was so similar with the Yuan's that they could not be differentiated. It became quite difficult to determine which one is the dominant one.

Under changes in each period in Thailand, the Lu adjusted their way of living and culture with the new situations. The Lu uniqueness is gradually dying out together with the Yuan's one elsewhere, being replaced by the modern or universal feature of Western culture. When tourism reaches its peak, the exotic and interesting Lu culture turns to be a tourist attraction.

ง
สารบัญ

	หน้า
กิติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
บทที่ ๑ ชาวไทลื้อในจังหวัดน่าน	
-ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	๑
-วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
-ระเบียบวิธีวิจัย	๒
บทที่ ๒ ภูมิหลังของจังหวัดน่าน	๔
-ที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์	๔
-ประวัติเมืองน่าน	๗
บทที่ ๓ กระบวนการอพยพและตั้งถิ่นฐาน	๑๔
-การอพยพและตั้งถิ่นฐานในอดีตจนถึงสมัยราชวงศ์มังราย	๑๔
-การอพยพและการตั้งถิ่นฐานสมัยเจ้าเจ็ดคน	๑๘
บทที่ ๔ การปรับตัวของชาวลื้อในจังหวัดน่าน	๒๖
-ชาวลื้อภายใต้ระบบการปกครองแบบจารีตของน่าน	๒๖
-ความเชื่อและอุดมการณ์ทางสังคมของชาวลื้อ	๓๑
บทที่ ๕ ประเพณีวัฒนธรรมของชาวลื้อในจังหวัดน่าน	๓๖
-วิถีชีวิตของชาวลื้อ	๓๖
-ฮีตเก้าฮอยเคิมของลื้อเมืองน่าน	๓๕
-ฮีตในครอบครัว	๔๐
-ประเพณีและพิธีกรรมเกี่ยวกับการเกษตร	๔๔
-ประเพณีของชุมชน	๔๕
บทสรุป	๕๕
รายชื่อผู้ให้สัมภาษณ์	๖๐
บรรณานุกรม	๖๔

แผนที่แสดงภูมิประเทศจังหวัดน่าน